

Utjecaj, razvoj i poticanje zavičajnog identiteta kod djece u vrtiću i obitelji

Vivoda, Larisa

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:116416>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LARISA VIVODA

**UTJECAJ, RAZVOJ I POTICANJE ZAVIČAJNOG IDENTITETA KOD DJECE U
VRTIĆU I OBITELJI**

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LARISA VIVODA

**UTJECAJ, RAZVOJ I POTICANJE ZAVIČAJNOG IDENTITETA KOD DJECE U
VRTIĆU I OBITELJI**

Završni rad

JMBAG: 0303077834, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij predškolski odgoj

Predmet: Talijanski jezik

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Romanistika

Mentor: doc. dr. sc. Lorena Lazarić

Sumentor: doc. dr. sc. Dijana Drandić

Pula, srpanj 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Larisa Vivoda, kandidatkinja za prvostupnicu Predškolskog odgoja, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Larisa Vivoda, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Utjecaj, razvoj i poticanje zavičajnog identiteta kod djece u vrtiću i obitelji koristi na način da navedeno autorsko djelo, kao cjelovit tekst, trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnog pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli _____ (datum)

Potpis

Zahvaljujem se svojoj obitelji, roditeljima koji su uvijek bili uz mene. Pružali mi podršku i pomoć jer bez njih ne bih bila ovdje gdje jesam.

Veliko hvala i sestri koja je uvijek neumorno stajala uz mene u stresnim situacijama i vjerovala u mene.

Također, veliko hvala mentorici doc. dr. sc. Loreni Lazarić na pomoći i suradnji prilikom izrade ovog završnoga rada. Hvala na pristupačnosti i znanju.

Veliko hvala svima!

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ULOGA ODGOJITELJA I RODITELJA U ODGOJU DJECE	3
3. DJECA I ZAVIČAJNI IDENTITET U ISTRI	5
4. ISTRAŽIVANJE KORIŠTENJA VRIJEDNOSTI I ELEMENATA ZAVIČAJNOSTI U VRTIĆU	7
4.1. Sudionici istraživanja i mjerni instrument	7
4.2. Analiza rezultata istraživanja	7
5. VAŽNOST JEZIKA U OČUVANJU ZAVIČAJNE BAŠTINE ODGOJA	21
6. ZAVIČAJNI GOVOR KOD DJECE VRTIĆKE DOBI	22
6.1. Istra kao zavičajnost	22
6.2. Brojalice na dijalektu	23
6.3. Tradicionalne istarske igre.....	24
7. TALIJANIZMI - DVOJEZIČNOST U ISTRI	25
8. TRADICIJSKE (DOMAĆE) RIJEČI POVEZANE S TALIJANSKIM JEZIKOM	27
9. ZAKLJUČAK	29
10. LITERATURA.....	30
11. POPIS FOTOGRAFIJA I GRAFIKONA	32
12. PRILOZI	33
13. SAŽETAK	40
15. SUMMARY	41
16. SOMMARIO	42

1. UVOD

Utjecaj, razvoj i poticanje dvojezičnosti i zavičajnog govora kod djece vrtićke dobi važni su jer se tako djeca još više zbližavaju sa svojim najmilijima, ponajviše sa svojim djedovima i bakama, s obzirom na to da su oni ti koji najviše znaju o tradiciji, dijalektu i talijanskim riječima. Govor u očuvanju zavičajne baštine kod većine djece budi zainteresiranost jer je to nešto što je njima novo i drugačije te je upravo zbog toga zanimljivije. Djeca imaju potencijal za brzo učenje i usvajanje novih riječi i jezika i zbog toga je potrebno pratiti djetetov interes te mu pružiti priliku i ne sputavati ga u učenju nečeg novog jer će tako dijete poštovati svoje korijene i podrijetlo. Na taj se način budi svijest kod svakog djeteta o pripadnosti određenoj sredini.

Svako se dijete razlikuje na svoj način, po svojoj osobnosti i karakteru, pa svakome treba drugačije pristupiti. Nekom djetetu treba više vremena da se prilagodi i opusti, drugom djetetu treba manje, trećem treba detaljnije objasniti, a u svim tim situacijama potrebno je strpljenje i pažnja. Odgoj je vrlo složen proces koji zahtijeva mnogo pažnje, volje, odricanja i truda, iza čega stoji uspjeh te sretno i zadovoljno dijete. Roditelji i odgojitelji trebali bi biti osobe koje nude zaštitničku ulogu, trebali bi stvoriti prijateljske odnose s djetetom i pružiti što više pažnje i sigurnosti djetetu kako bi od njega jednoga dana stvorili odgovornu i odlučnu osobu punu veselja i pozitivnih misli. Jasni ciljevi u odgoju rezultiraju uspjehom djeteta, što ponajprije odgojitelju, ali i roditelju, daje motivaciju za daljnji trud i zalaganje jer su djeca ta koja pokreću svijet i koja će nas jednoga dana zamijeniti. Zbog toga treba imati mnogo strpljenja i volje, snalažljivosti u svakodnevnim situacijama i upornosti u suočavanju s raznim preprekama u svakodnevnom životu.

Cilj ovog rada razumijevanje je pojmova zavičajnog identiteta, zavičajnog govora kod djece vrtićke dobi, uloge odgojitelja, majke i oca u odgoju djeteta te važnosti jezika u očuvanju zavičajne baštine odgoja kao i utjecaja djeteta na dvojezičnost. Kao cilj rada nameće se i analiza korištenja vrijednosti i elemenata zavičajnosti u vrtiću.

U radu je napravljeno pilot istraživanje putem anketnog upitnika u kojem su sudjelovale odgojiteljice iz dječjih vrtića „Grdelin“ Buzet i „Olga Ban“ Pazin u dobi od 21 godine do preko 50 godina. U istraživanju su analizirani stavovi odgojitelja o: interesu i zanimanju djece za očuvanjem dijalekta i zavičajnog identiteta, zanimanju

za teme njihovog kraja, važnosti dvojezičnosti u našem zavičaju, zastupljenosti talijanskog, odnosno istrovenetskog dijalekta u komunikaciji, važnosti i interesu očuvanja talijanskog jezika u prošlosti i danas. Rezultati koji su dobiveni u radionici i razgovoru s djecom o kulturi i tradiciji vezani su za očuvanje kulturne baštine i tradicijskih riječi povezanih s talijanizmima.

2. ULOGA ODGOJITELJA I RODITELJA U ODGOJU DJECE

Odgojitelji i roditelji imaju važnu ulogu u stvaranju djetetova identiteta te je od velike važnosti da kod djeteta od najranije dobi potiču usvajanje i njegovanje zavičajnih vrijednosti. Partnerstvo roditelja i odgojitelja, prema Ljubetić (2014:4), „podrazumijeva poštenje, poštovanje, vjerovanje, otvorenu komunikaciju, fleksibilnost, aktivno slušanje, dijeljenje informacija i neosuđivanje“.

Organizacija rada i aktivnosti u vrtiću te učenje u pozitivnom i poticajnom okruženju jako su važni za psihofizički razvoj djeteta. Vrtić je ustanova u kojoj djeca upoznaju sebe, svoje okruženje i uče kroz igru u društvu svojih vršnjaka. Odgojitelj kod djece treba razviti brojne vještine poput kreativnosti, upornosti, odlučnosti i slično.

Od odgojitelja se očekuje da ostvari s djetetom odnos povjerenja i suradnje kroz različite aktivnosti primjerene dobi djeteta i da pri tome vodi brigu o interesu djeteta, njegovim željama i sposobnostima.

Šagud (2006) navodi kako neki autori (Olson, 1994; Bolton, 2001; Schon, 1990; Coldron i Smyth, 1995; Bleakley, 1999) smatraju da je kompetencija budućeg učitelja/odgojitelja određena njegovim poznavanjem znanosti, ali i načinom na koji obavlja svoju profesionalnu zadaću. Od odgojitelja se očekuje da bude dobro obrazovani pojedinac solidnog općeg obrazovanja i kvalitetne profesionalne pripreme, što bi uključivalo poznavanje psihologije i predškolskog kurikulumu, dobru organizaciju okruženja, sposobnost pravilne procjene djetetovih potreba i umijeća te dobru komunikaciju. Kompetentan odgojitelj trebao bi znati prepoznati individualne potrebe djeteta, poznavati puteve i načine njihova učenja, organizaciju procesa učenja, procjenu uspjeha, poznavanje alternativnih strategija učenja i njihovih posljedica na razvoj i odgoj djeteta.

Odgojitelji kroz svoje djelovanje i rad potiču, pomažu i usmjeravaju djecu da prihvate društvo i žive u njemu. Cilj je pokazati da su tu za njih, da su zainteresirani za njihov rad, da ih razumiju te, najvažnije, da su objektivni, kreativni i dosljedni. Stoga su to osobe koje imaju osjećaj za strpljenje, odricanje i zajedništvo. Odgoj je, tvrdi Polić (1993:19), „izraz odgajateljeve potrebe da djeluje odgojno, tj. da stvaralački nekome posreduje kulturu, da je prenosi, ali i da je obogaćuje“. Prema Polić (1993:19), „odgojiteljski se posao radi ‘punoga srca’, s pažnjom i ljubavlju“.

Kanadski odgojitelj Michael Fullan tvrdi kako je „u postmodernom društvu svaki pojedinac odgovoran za promjene, a u tome odgajatelji imaju jednu od važnijih uloga budući da pripremaju najmlađe članove društva da u tim promjenama sudjeluju“ (prema Šagud, 2006:8).

Odgojitelj treba imati radne i društvene sposobnosti, stručno znanje i iskustvo. „Stoga je važno da odgojitelji teže cijeloživotnom obrazovanju jer je to dobar odraz osobne potrebe svakog odgajatelja/učitelja da se u odgojno-obrazovnoj komunikaciji samoodređuje, razvija i usavršava, što je u skladu s prirodom odgojno-obrazovnog procesa“ (Tischler prema Tatković, 2006:106). Osim toga, odgojitelj ima ulogu da dijete usmjerava, pri čemu je vrlo važno da posjeduje strpljenje i dosljednost. Dijete na taj način stječe povjerenje u odgojitelja te lakše uči. Uloga odgojitelja nije nimalo laka, o njemu ovisi razvoj djeteta u svakom pogledu, ali i organizacija rada u ustanovi.

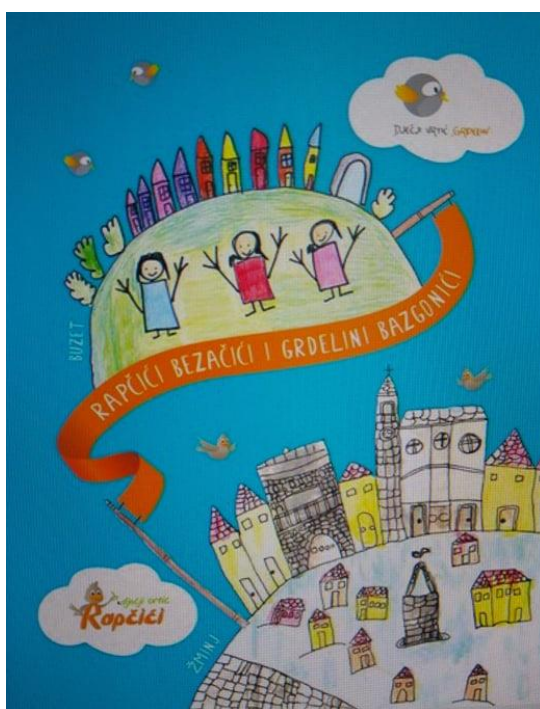
Roditelji su najvažniji subjekt u životu svakog djeteta. Oni uče svoju djecu da poštuju sebe i ostale, da uče o sebi i svijetu komunicirajući s društvom te ih uče o svakodnevnim rutinama u svom domu i životu. „Važno je da roditelji potiču svoju djecu na razne aktivnosti kako bi se što više zbližili i povezali, jer ponašanja koje djeca steknu odgojem i učenjem u obitelji osnova su za cijeli njihov daljnji život“ (Baždarić, 2015:1). Na taj način dijete osjeća sigurnost, povjerenje i toplinu svojih roditelja, a to je važan element za kvalitetni život i razvoj. Roditelji su ti koji upoznaju dijete s potrebama obiteljskog života. Obitelj uči dijete raznim vrijednostima i običajima u obitelji.

3. DJECA I ZAVIČAJNI IDENTITET U ISTRI

Djeca od najranije dobi vole otkrivati nove stvari i pojave, jako su znatiželjna i brzo uče. Dijete je potrebno poticati i razvijati kod njega interes prema zavičaju, njegovanju svojega kraja i jezika kako bi ih zavolio i poštovao.

Tijekom odrastanja dijete usvaja temelje kulturne baštine, stoga je zadaća roditelja, odgojitelja i drugih sudionika poticati njegovu znatiželju, kreativnost, ne namećući pri tome svoja mišljenja i stavove.

U vrtićima se nastoji poticati i naglašavati vrijednost zavičajnosti pa se mnogi vrtići uključuju u razne projekte s ciljem očuvanja tradicijskih vrijednosti, posebice jezika i dijalekta, kako bi se djeci približila prirodna i kulturna baština kraja. Tako su u Istri dječji vrtići iz Žminja i Buzeta zajedničkim snagama izradili trojezičnu slikovnicu.¹

Slika 1. Slikovnica „Rapčići Bezačići i Grdelini Bazgonići“
(Izvor: online izdanje Dječji vrtić Grdelin²)

Kao rezultat projekta dvaju istarskih vrtića i njihovih odgojiteljica, napravljena je slikovnica čiji su autori polaznici dječjih vrtića iz Žminja i Buzeta. U slikovnici se

¹ Preuzeto sa: <https://www.glasistre.hr/istra/suradnja-djecjih-vrtica-iz-zminja-i-buzeta-na-trojezicnoj-slikovnici-skafuoni-hlace-gobice-gabe-hunja-ktina-624024> - 12.04.2020.

² Preuzeto sa: <https://www.grdelin-buzet.hr/slikovnica-bazgonija-i-bezacija/#1> - 12.04.2020.

nalaze prikupljeni dijalektni izrazi iz svakodnevnog života koje su djeca ilustrirala svojim crtežima. Žminjske je izraze prikupio dječak nazvan Zvane, dok je buzetske izraze prikupila djevojčica nazvana Franica. Izrazima na dijalektu pridodan je i naziv na standardnom hrvatskom jeziku kako bi slikovnica bila trojezična. Buzetski govor daje posebnost svojom prisutnosti kajkavskih elemenata i blizine slovenskog kajkavskog govora, te same ekavice kao takve, dok je žminjski govor drukčiji, te ima svoju izvornost. Po svojoj osnovi oba govora imaju čakavske elemente, koji ih povezuju.

Djeca su, kako bi prikupila materijale za izradu slikovnice, ispitivala svoje roditelje, djedove i bake te obilazila muzeje. Važnost slikovnice je u tome što naglašava kako je potrebno cijeniti i poštovati različitost. Različitost dvaju vrtića iz različitih područja predstavljaju bogatstvo za osmišljavanje i realizaciju aktivnosti kojima se kod djece potiče ljubav, zainteresiranost i očuvanje svoga zavičaja. Djeca su u slikovnici prikupljala izraze na svome dijalektu, te su na taj način prikazala kako ih različiti dijalekti povezuju. Na tu ideju, provela se anketa, koja je preispitala odgojitelje i njihove stavove prema interesu i zanimanju djece za očuvanjem dijalekta i zavičajnog identiteta u njihovim vrtićima, zanimanju za teme njihovog kraja, te o dvojezičnosti u Istri, ali i o zastupljenosti talijanskog, odnosno istrovenetskog dijalekta u komunikaciji sa svrhom očuvanja talijanskog jezika nekad i danas.

4. ISTRAŽIVANJE KORIŠTENJA VRIJEDNOSTI I ELEMENATA ZAVIČAJNOSTI U VRTIĆU

U ovom poglavlju napravljeno je istraživanje korištenja vrijednosti i elemenata zavičajnosti u vrtiću putem anketnog upitnika u kojem su ispitanici bile odgojiteljice iz dva vrtića. U nastavku su detaljno objašnjeni sudionici istraživanja kao i mjerni instrument te je napravljena analiza rezultata istraživanja.

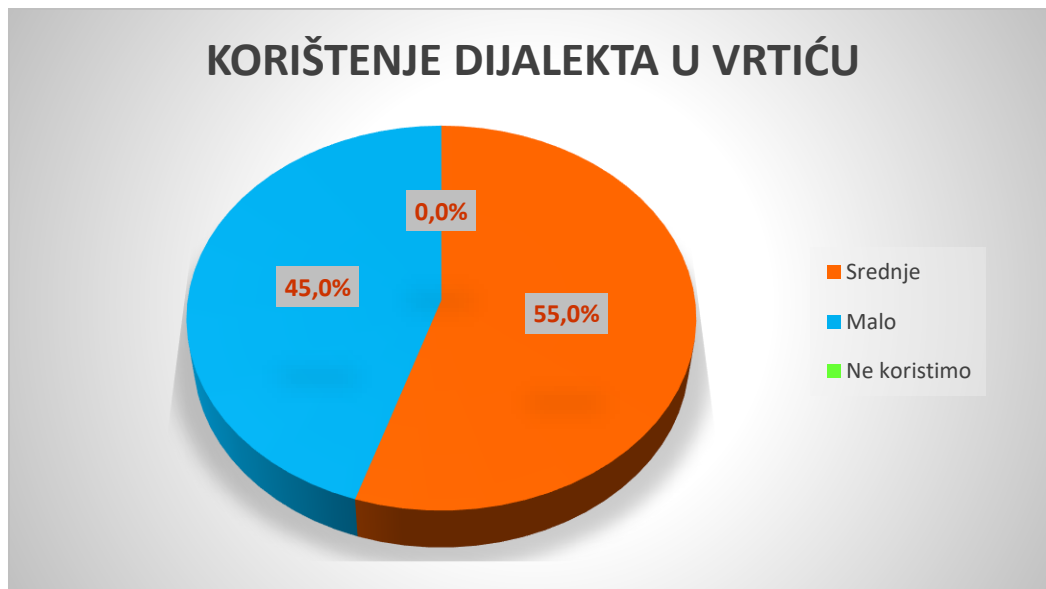
4.1. Sudionici istraživanja i mjerni instrument

Anketa se sastojala od 16 pitanja od kojih su se prva dva odnosila na spol i dob ispitanika. Ostala su pitanja uglavnom nudila mogućnost odabira ponuđenih odgovora uz mogućnost obrazloženja, osim jednog koje je bilo otvorenog tipa. Ispitivali su se stavovi odgojitelja o: interesu i zanimanju djece za očuvanjem dijalekta i zavičajnog identiteta, zanimanju za teme njihovog kraja, važnosti dvojezičnosti u našem zavičaju, zastupljenosti talijanskog, odnosno istrovenetskog dijalekta u komunikaciji, važnosti i interesu očuvanja talijanskog jezika u prošlosti i danas. Odgojiteljice su odgovarale na pitanja imaju li u vrtiću u kojem rade didaktičke materijale kojima bi potaknuli dvojezičnost kod djece, je li potrebno pridavati važnost korištenju dvojezičnim slikovnicama u vrtiću i bi li se na taj način moglo djecu potaknuti na učenje talijanskog jezika, koriste li djeca u komunikaciji dijalekt te uočavaju li kod djece koja govore dijalekt kod kuće u vrtiću upotrebu riječi talijanskog porijekla. Anketa je bila anonimna i mogla se ispuniti putem aplikacije „Google Disk“.

4.2. Analiza rezultata istraživanja

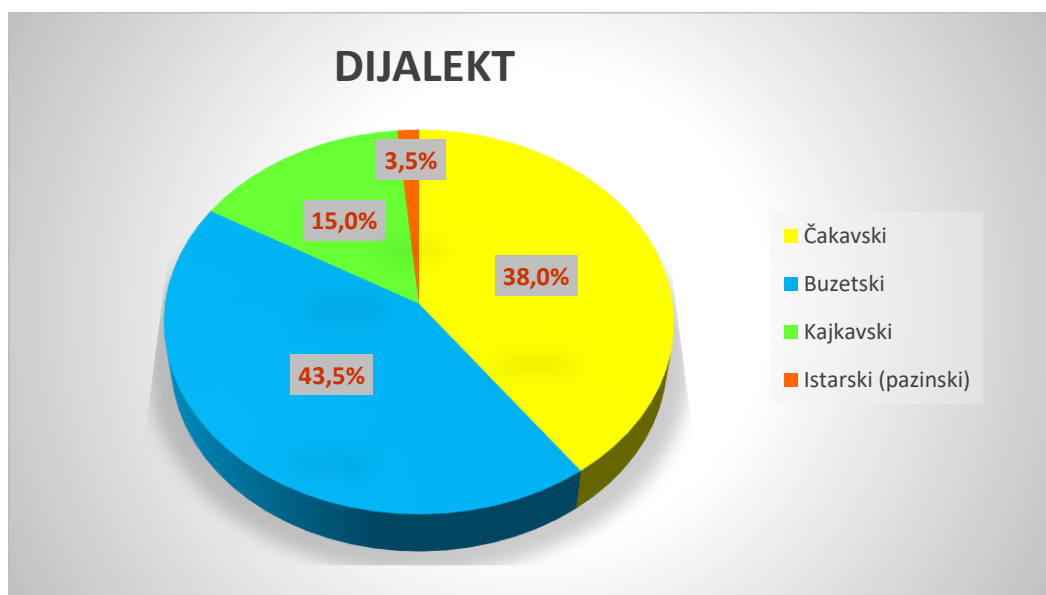
Na samome početku anketnog upitnika određen je spol ispitanika. Anketa je potvrdila da su svi ispitanici bili ženskoga spola (N=32, 100%). Nadalje, ispitala se dob odgojiteljica i rezultati su sljedeći: N= 8 (23, 8%) odgojiteljica je u dobi od 21 do 30 godina, N=13 (41,5%) ima između 31 i 40 godina, dok od 41 do 50 godina ima N=8 (23,8%), a N=3 (10,9%) su odgojiteljice koje imaju više od 50 godina.

Na pitanje u kojoj mjeri koriste dijalekt u komunikaciji s djecom u vrtiću, od 32 ispitanika u trećem pitanju, N=18 (55%) odgovorilo je da rijetko („srednje“) koriste dijalekt, dok je N=14 (45%) odgovorilo da koriste „malo“ dijalekt u vrtiću. U ovom pitanju nitko od ispitanih osoba nije odgovorio da ne koristi dijalekt u vrtiću.

Grafikon 1. Korištenje dijalekta u vrtiću

Osobe se, koje su odgovorile da koriste dijalekt, pitalo da navedu koji dijalekt koriste. Rezultati ovog pitanja pokazuju da se čakavskim govorom služi N=12 (38%), buzetskim N=14 (43,5%), kajkavskim govorom N= 5 (15%), dok istarskim, pazinskim N=1 (3,5%) osoba.

Grafikon 2. Dijalekt

Na pitanje javlja li se kod djece interes i zanimanje za očuvanjem dijalekta i zavičajnog identiteta, trećina odgojiteljica, odnosno N=11 (33,3%) odgovorila je da se kod djece „ne“ javlja interes i zanimanje za očuvanje dijalekta i zavičajnog identiteta. Ostalih N=21 (66,7%) odgovorili su „da“, tj. da se kod djece budi interes za očuvanjem.

Grafikon 3. Očuvanje dijalekta i zavičajnog identiteta

U petom pitanju koje se odnosilo na zainteresiranost djece za teme njihovog kraja, od ispitane 32 osobe, N=27 (83%) odgojiteljica smatra da su djeca više zainteresirana za teme njihovog kraja, dok ostalih N=5 (17%) smatra da to nije tako.

Grafikon 4. Zainteresiranost

Odgojiteljice su odgovor o zainteresiranosti za teme njihovog kraja dodatno obrazložile:

- „Jer je to nešto s čime su u doticaju svakodnevno.“
- „Bliskost, povezanost sa obitelji i rodbinom, prijateljima, susjedima, svakodnevicom.“
- „Jer su nekoj djeci teme poznate od kuće.“
- „Zbog toga što su takve teme neposredne i nalaze se u njihovom bliskom okruženju, manje su apstraktne djeci i sl.“
- „Jer im je poznatiji njihov kraj.“
- „Nisu previše zainteresirani.“
- „Jer im roditelji, djedovi i bake kod kuće pričaju o njihovom kraju pa ih na taj način zaintrigiraju.“
- „Jer su im to poznate i bliske teme o kojima najčešće mogu čuti od djedova i baka, nešto manje od strane roditelja. Iako vole i ostale teme koje se pojavljuju u toku svakodnevnog odgojno-obrazovnog rada, primjerice djeca u skupini ranog odgoja u kojoj radim, izrazito dobro reaguju na govorne igre, pitalice, pjesmice, dramske tekstove i priče na čakavštini i istarskom dijalektu.“
- „Jer im je to poznato.“

- „Lakše se s time povežu.“
- „Teme su vezane za promatranje i istraživanje.“
- „Sve što je novo ih zanima. Jako ih zanimaju teme njihovog kraja.“
- „Zbog bliskosti teme i sadržaja koji mogu koristiti u svakodnevnom životu.“
- „Jer su oni posredno ili neposredno vezani za tu temu te ujedno su pokretači ideja/tema.“
- „Djeca su vezana za svoj dijalekt te time razvijaju i njeguju svoj identitet i pripadnost određenom kraju.“
- „Nema prevelikog interesa.“
- „Razlog tome je što im je tema bliska i njome se svakodnevno susreću, a ponekad su im teme i vrlo šaljive.“
- „Jer im je lakše razumjeti.“
- „Bliska i poznata tematika, zanimljive nove i još neistražene teme.“

Na pitanje smatraju li dvojezičnost važnom u podneblju u kojem živimo, od 32 ispitane odgojiteljice, većina je N=24 (76,2%) odgovorila „da“, tj. da smatra kako je dvojezičnost važna, dok je preostalih N=8 (23,8%) odgovorilo kako ne smatra da je dvojezičnost važna u zavičaju u kojem živimo.

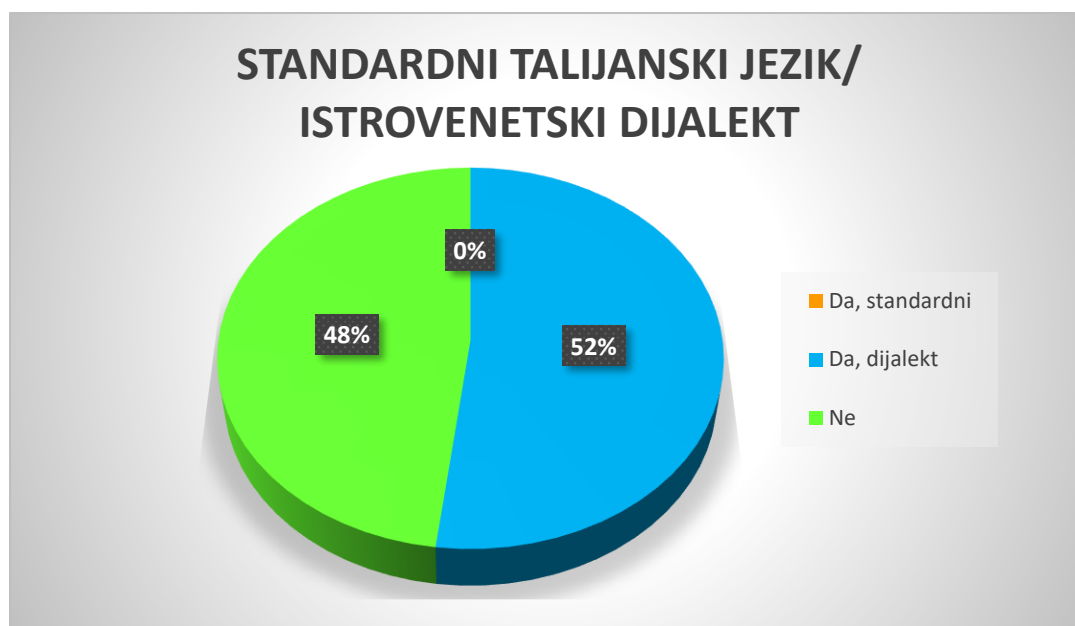

Grafikon 5. Važnost dvojezičnosti

Također su dodatno pojasnile smatraju li dvojezičnost važnom u podneblju u kojem žive sljedećim navodima:

- „Zbog očuvanja dijalekta.“
- „Povijest, tradicija, navika, bliskost sa starijima.“
- „U našem kraju vrlo malo ljudi govori talijanski u svakodnevnoj komunikaciji.“
- „Radi razvitka osobnog, individualnog, ali i grupnog identiteta. Najprije kod djece pa i kod odraslih.“
- „Njegovanje tradicije.“
- „U Istri je dvojezičnost prisutna u većem broju gradova i sela (nešto manje u središnjoj Istri doduše). Djeca često imaju priliku čuti talijanske riječi i izraze. Dvojezičnost je dio istarske tradicije i smatram da ju treba njegovati i održavati.“
- „Jer je to tradicija.“
- „Jer se svakodnevno u time susrećemo.“
- „Tako i onako se gube narječja, ako ih mi ne koristimo i upotrebljavamo i ne dajemo na važnost, teže će se kasnije vratiti dijalektu.“
- „Važnost zbog blizine susjednih zemalja, Slovenije, Italije i dnevnih migracija stanovništva.“
- „Jer je bitno da se ne gubi taj identitet.“
- „Zbog očuvanja dijalekta.“
- „Da se ne zaboravi kako su nekad naši stari pričali.“
- „Radi lakšeg komuniciranja i međusobnog razumijevanja, te očuvanja tradicije našeg kraja.“
- „Navika ljudi, očuvanje jezika.“
- „Jer je važno da se prenosi s koljena na koljeno.“

U osmom pitanju koje se odnosilo na to koriste li u svakodnevnoj komunikaciji standardni talijanski jezik/istrovenetski dijalekt, N=15 (48%) odgojiteljica je odgovorilo da ne koristi talijanski jezik, odnosno istrovenetski dijalekt, a N=17 (52%) koristi istrovenetski dijalekt. Od ispitanih odgojitelja nitko ne koristi talijanski standardni jezik.

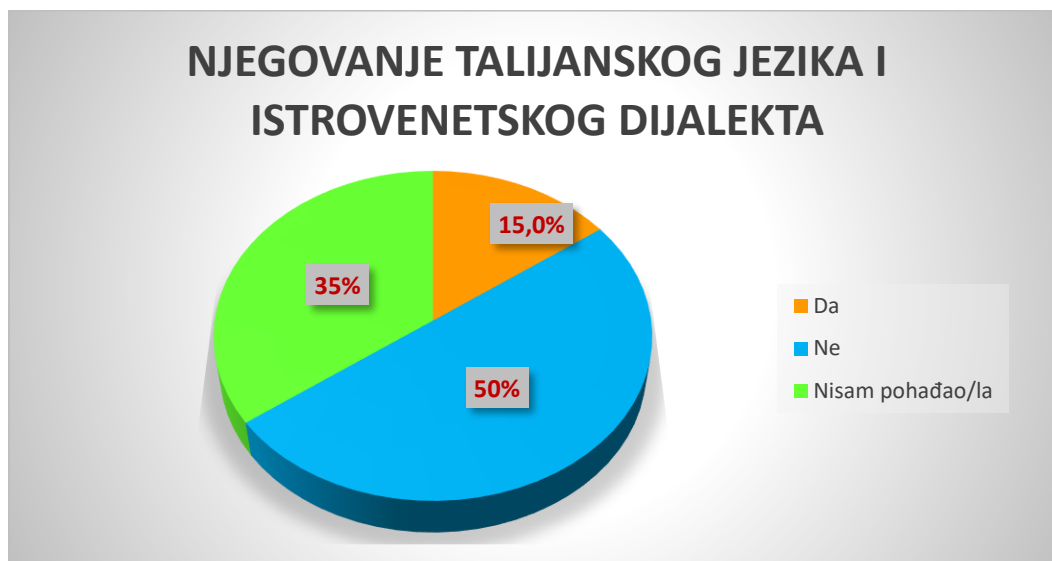
Grafikon 6. Standardni talijanski jezik/ istrovenetski dijalekt

Na pitanje bi li voljeli da se taj jezik/dijalekt očuva, većina odgojiteljica, njih N=30 (94,7%) odgovorila je potvrdno, dok je svega N=2 (5,3%) odgovorilo da „ne“ bi voljele da se taj jezik/dijalekt očuva.

Grafikon 7. Očuvanje jezika / dijalekta

Na iduće pitanje koje se odnosilo na to sjećaju li se ispitanici, ukoliko su pohađali vrtić, jesu li su se talijanski jezik i istrovenetski dijalekt njegovali u većoj mjeri nego danas, prema sjećanjima odgojiteljica, njih N=5 (15%) odgovorilo je da se njegovao u većoj mjeri nego danas, N=16 (50%) je odgovorilo sa „ne“, odnosno da se nije njegovao talijanski jezik i istrovenetski dijalekt u većoj mjeri nego danas. Međutim, preostalih N=11 (35%) ispitanih odgojiteljica, odgovorilo je kako nisu pohađale vrtić.

Grafikon 8. Njegovanje talijanskog jezika i istrovenetskog dijalekta

Na pitanje imaju li u skupini ili vrtiću didaktičke materijale za poticanje dvojezičnosti (slikovnice, CD, DVD, igre na talijanskom jeziku), svega N=4 (14%) odgojiteljica odgovorilo je da u vrtiću ima didaktičke materijale, dok je njih N=28 (86%) odgovorilo da ih nema te da ih je potrebno nabaviti.

Grafikon 9. Didaktički materijali na temu dvojezičnost

Na jedanaesto pitanje o tome smatraju li da bi djeci trebali ponuditi dvojezične slikovnice zbog podneblja u kojem živimo, N=20 (61,9%) odgojiteljica odgovorilo je „da“ smatra da bi djeci trebalo ponuditi dvojezične slikovnice, a N=12 (38,1%) odgojiteljica „ne“ smatra da bi djeci trebalo ponuditi dvojezične slikovnice.

Grafikon 10. Dvojezične slikovnice

Na pitanje smatraju li ideju da se uvede tema „dvojezičnost u našem kraju“ korisnom, na način da se izradi plakat sa sličicama zahvaljujući kojem bi djeca koja

kod kuće pričaju samo književni jezik osvijestila da postoje djeca u njihovoj skupini koja kod kuće pričaju talijanski, većina odgojiteljica, N=22 (68,7%) odgovorila je potvrdno, tj. da ideju o uvođenju teme „dvojezičnost u našem kraju“ smatraju korisnom. N=10 (31,3%) odgojiteljica „ne“ smatra ovu ideju korisnom.

Grafikon 11. „Dvojezičnost u našem kraju“

Odgojiteljice koje su na prethodno pitanje odgovorile pozitivno ili negativno u nastavku su napisale zašto smatraju ideju o uvođenju teme „dvojezičnost u našem kraju“ korisnom, odnosno zašto je smatraju nekorisnom:

- „Jer je to kao nešto normalo što je u njihovom okruženju.“
- „U vrtiću u kojem radim nema baš djece koja pričaju talijanski.“
- „Smatram kako je uvođenje teme korisno ponajprije za krajeve i vrtiće u kojima je dvojezičnost prisutna u intenzivnijoj mjeri, ali joj se može pristupiti i u drugim vrtićima kako bi se ostalu djecu potaknuo na uporabu.“
- „Jer bi djeca znala 2 jezika.“
- „Smatram da bi to bilo korisno u onim dijelovima Istre u kojima je ta dvojezičnost prisutna.“
- „Da djeca bolje shvate.“
- „Njegovanje različitosti među djecom.“
- „Učenje djece poštivanju tolerancije i uvažavanje različitosti.“
- „Zbog gore navedenog (da postoje djeca koja tako govore i da je to dio naše kulture).“

- „Različitost je bogatstvo. Uvažavati svako dijete, a time i govor kojim se koristi.“
- „U ovom mjestu nije zastupljen talijanski jezik.“
- „Na taj način negujemo već stečenu starinu.“

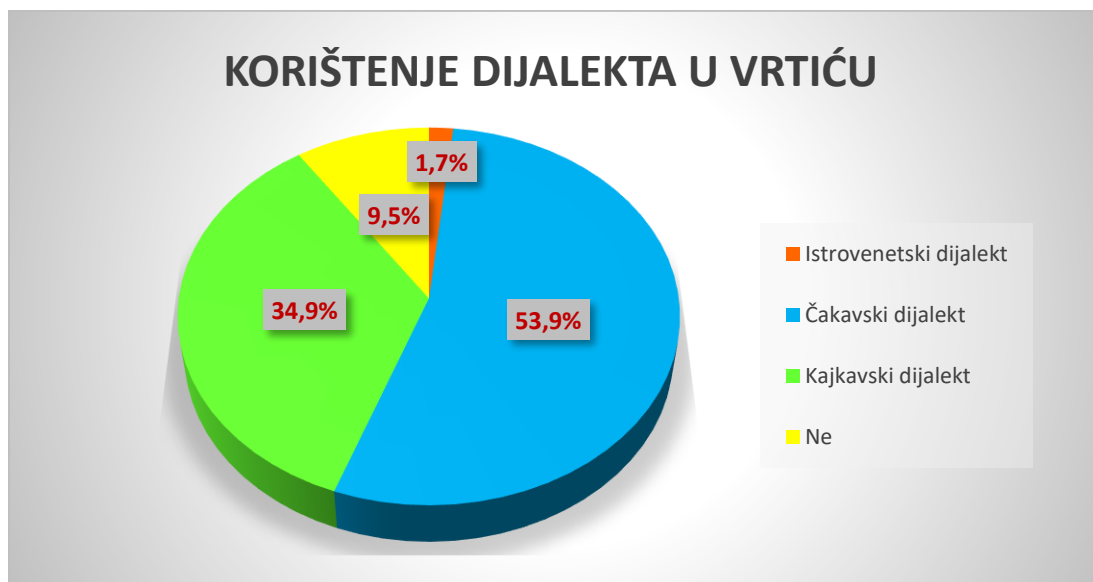
U trinaestom pitanju odgojiteljice su trebale predstaviti način na koji bi približile djeci temu „dvojezičnost u našem kraju“, ukoliko je smatraju korisnom.

Odgovore koje smo dobili navodimo u nastavku:

- „Uvažavajući ju isto kao i ostale dijalekte.“
- „Kroz razne igre, priče i slikovnice, predstave, glazbu i sl. Svakako bih pratila interes i razvojne stadije djece – npr. ne bi im ponudila stolno-manipulativnu igru ukoliko ne vole takav tip igara te ako se s time nisu prije susreli.“
- „Kroz svakodnevne aktivnosti.“
- „Osim izletima, raznom današnjom tehnologijom.“
- „S obzirom da radim u vrtiću u središnjoj Istri, osobno se ne susrećem u svom radu s djecom koja u svom govoru pretežno koriste talijanski jezik.“
- „Kroz razne aktivnosti.“
- „Pjesmama, raznim slikovnicama i igrama.“
- „Putem didaktičkih poticaja, slikopriča, raznim posjetima i sl.“
- „Kroz igru, priče, slikovnice, stihove, radne zadatke i povremenom komunikacijom.“
- „Raznim radionicama.“
- „Kroz razne običaje, istraživanja našeg zavičaja, razne priče, legende, brojalice...Posjete, izleti, međugeneracijska druženja.“
- „Kroz sličice.“
- „Osmislila bih radionicu u kojoj bi zajedno sa djecom sudjelovali i njihovi roditelji, te bi ih mogli i oni dodatno potaknuti.“
- „Isključivo igrom,...posjetama i sl.“

U idućem pitanju ispitalo se mišljenje odgojiteljica o tome koriste li djeca u međusobnoj komunikaciji dijalekt za vrijeme boravka u vrtiću te N=1 (1,7%) odgojiteljica smatra da djeca govore istrovenetski dijalekt, njih N=17 (53,9%) smatra

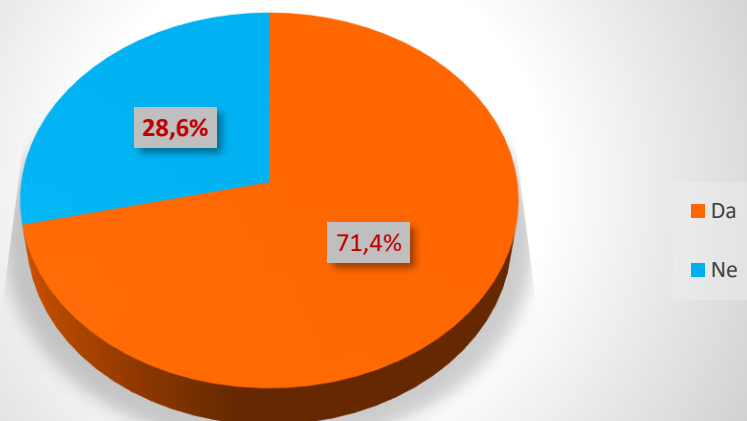
da koristi čakavski dijalekt, a N=11 (34,9%) kajkavski dijalekt. Ostalih N=3 (9,5%) odgojiteljica smatra da djeca za vrijeme boravka u vrtiću u međusobnoj komunikaciji uopće ne koriste dijalekt.

Grafikon 12. Korištenje dijalekta u vrtiću

Na sljedeće pitanje, smatraju li da bi temom „dvojezičnost u našem kraju“ djecu koja kod kuće ne pričaju talijanski jezik potaknuli na učenje tog jezika, većina odgojiteljica, njih N=23 (71,4%) odgovorila je „da“ smatraju da bi navedenom temom potaknuli djecu koja ne govore talijanski na učenje tog jezika, a preostalih N=9 (28,6%) odgovorilo je kako „ne“ smatraju da bi tom temom djecu koja ne govore talijanski, potaknule na učenje talijanskog jezika.

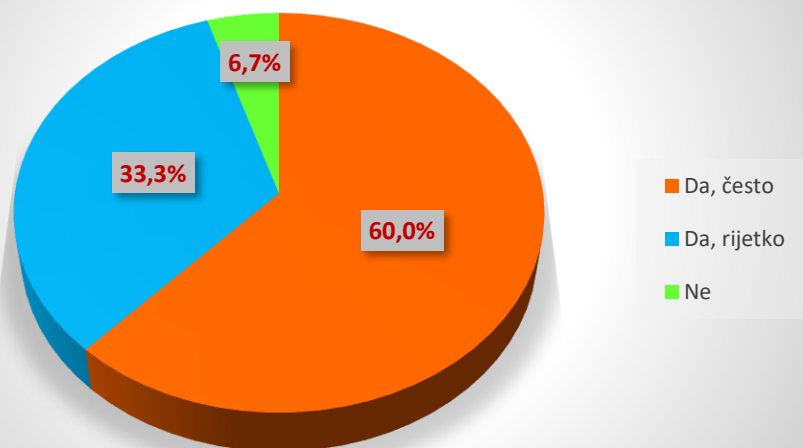
POTICANJE UČENJA TALIJANSKOG JEZIKA

Grafikon 13. Poticanje učenja talijanskog jezika

Na posljednje pitanje, uviđaju li kod djece koja pričaju kod kuće na istarskom dijalektu da koriste riječi koje su talijanskog porijekla (npr. škatula), N=19 (60%) odgojiteljica odgovorilo je „da, često“ uviđaju, N=11 (33,3%) „da, ali rijetko“, a ostalih N=2 (6,7%) „ne“ uviđaju kod djece koja kod kuće pričaju istarskim dijalektom da koriste riječi talijanskog porijekla.

RIJEČI TALIJANSKOG PORIJEKLA

Grafikon 14. Riječi talijanskog porijekla

Odgojiteljice koje su potvrdno odgovorile na prethodno pitanje i navele „da, često“ ili „da, rijetko“ uviđaju da djeca koja pričaju na istarskom dijalektu koriste riječi koje

su talijanskog porijekla, potkrijepile su svoje tvrdnje primjerima riječi koje djeca koriste:

- „Škovacera“
- „Ima ih jako puno.“
- „Šjarpa, bareta i sl.“
- „Ne koriste.“
- „Pijat, škatula, šugaman, bareta, šjarpa...“
- „Kušin, kamara, nono, nona.“
- „Lumbrela, mudante, bala, pjat, šugaman“
- „Biškot, luč, vestit, bičikleta,...“
- „Kužina, kantat, mudante.“
- „Kalcete, lavandin“
- „Npr. kustanj, luč.“
- „Boška“
- „Cuker, biškot, fešta.“
- „Lumbrena, šjarpa.“
- „Škalin...“
- „Neke od riječi su: pumedor, šugaman, mudante, barčalet...ima ih još puno.“
- „Kapot, batun.“
- „Bičikleta, škatula.“
- „Borša, kamara, špegaj.“
- „Riječi poput: kušin, kulor, biškot, karamela...“
- „Gambjat, šufit“

5. VAŽNOST JEZIKA U OČUVANJU ZAVIČAJNE BAŠTINE ODGOJA

„Ono što je tradicija jedne društvene kulture i umjetničke sredine, ne mora biti i tradicija neke druge sredine“ (Gortan-Carlin, Pace, Denac, 2014:55). Važnost u očuvanju zavičajne baštine u odgoju je što se sva znanja prenašaju s generacije na generaciju te se jača svijest o poštovanju, važnosti i poticanju kulture, uz one elemente nematerijalne kulture koje propisuje UNESCO–va konvencija za očuvanje i zaštitu nematerijalne kulturne baštine (usmeni izrazi i tradicija, odnosno-usmene književnosti, koje uključuju i jezik; izvedbene umjetnosti- glazba, ples, kazalište; društvene navade; običaji; rituali; proslave; znanja i uz njih vezani postupci o prirodi i svemiru te tradicijsko rukotvorstvo, znanja i vještine).³

Kada govorimo o kulturnoj baštini, tada govorimo o prošlosti naših starih koju koristimo u svakodnevnom životu. Djeca su ta koja su znatiželjna i koja vole otkrivati nove stvari. Zbog toga je vrlo važno razviti djeci interes o kulturnoj baštini kako bi je oni poštovali i prenijeli drugoj generaciji. Odgojitelj je taj koji se mora potruditi da djeci bude zanimljivo, mora biti osoba koja će poticati djecu kroz niz aktivnosti, a ta aktivnost ovisi o mašti odgojitelja. Prije provedbe aktivnosti poželjna je suradnja s djedovima, bakama, roditeljima kako bi se dobile što preciznije informacije s kojima će kasnije moći raspolagati.

³ Preuzeto sa: <https://www.pican.hr/kultura-i-turizam/centar-za-nematerijalnu-kulturu-istre/> - 23.02.2020.

6. ZAVIČAJNI GOVOR KOD DJECE VRTIČKE DOBI

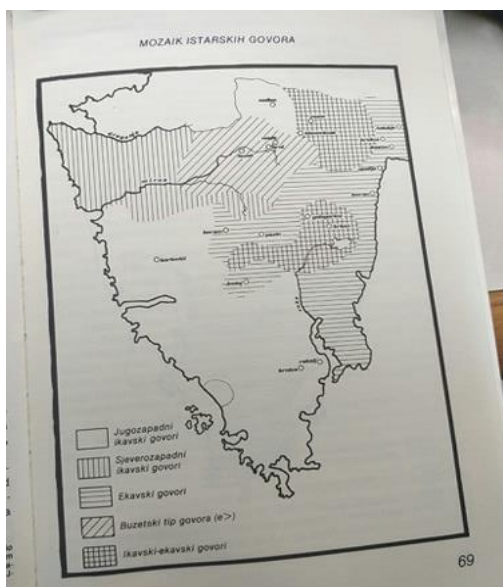
Kada je riječ o zavičaju vrlo je važno odgovoriti na pitanja:

- „Što je zavičaj?“
- „Što smatramo zavičajem?“
- „Tko su bitni zavičajni ljudi?“
- „Što sve možemo naučiti o zavičaju?“

„Pojam zavičaj može se shvatiti geografski, kao prostor određen teritorijalnim granicama, i sociološki, kao duhovni prostor uz koji se netko se netko veže rođenjem ili doseljivanjem“ (Benjak, Ljubešić, 2013:21).

6.1. Istra kao zavičajnost

Prema Benjak i Ljubešić (2013:22), „danas je Istra prostor koji obuhvaća više jezične skupine poput: hrvatsku, talijansku, slovensku i ostale materinjske“.

Slika 2. Mozaik istarskog govora (Šimunović, 1985:69)

Zavičaj i dom su pojmovi kojima se služe i mala djeca odmah nakon što progovore. Djeca na taj način uče nove riječi, sadržaje i oponašaju okolinu. „Stoga je došlo do zaključka da se prvo učenje jezika u nastavi treba provoditi na jeziku najbližem djetetu, njegovu materinskom jeziku jer se inače neprirodnim putem sadržaj prenosi na plan izraza“ (Šimleša, 1975: 21-22).

Djeca razvijaju interes za dubljim upoznavanjem kulture i povezivanjem okoline sa životom, za samostalnim istraživanjem, razvijaju osjećaj za domovinu te tako izgrađuju svoju ličnost. Dolaskom u vrtić sa sobom donose svoj dijalektalni govor i spoznaje o kraju iz kojeg dolaze. Oni obrađuju razne materijale o njihovom kraju poput: brojalice na dijalektu, raznih dijalektalnih pjesmica, legendi o kraju, bajki, radionica o narodnom plesu Istre, te raznih istarskih igara.

6.2. Brojalice na dijalektu

„Frančić Bugarčić

Kaj ćeš iz palice - jabuke klatit,

Kaj ćeš iz jabuka - prašćićen dajat,

Kaj ćeš iz prašćićen - mast tupit,

Kaj ćeš iz masti - kola mazat,

Kaj ćeš iz kola - kamenje vozit,

Kaj ćeš iz kamenja - crekvu zidat,

Kaj ćeš iz crekve - Boga molit,

Kaj ćeš iz Boga - kruha prusit.“

Izvor: (prikupljeno od mještana sela Marčenegla, 19.01.2020.)

Brojalica pod nazivom „Frančić Bugarčić“ provela se u Dječjem vrtiću „Grdelin“ u vrtićkoj skupini u kojoj su sva djeca sudjelovala (Prilog - Priprava). Djeca su aktivno slušala i sudjelovala u radu. Cilj je bio upoznati djecu sa dijalektalnom brojalicom, koju znaju i njihovi roditelji, kako ona ne bi izumrla, već kako bi se prenijela na sljedeću generaciju. Potrebno je obratiti pozornost na ritam. Korištena je metoda usmenog izlaganja i razgovora.

Tijekom učenja brojalice bile su potrebne udaraljke kako bi više zainteresirali djecu za aktivnost. Bitno je stvoriti ugodnu atmosferu kako bi se djeca osjećala opušteno i ugodno. Djeca razvijaju pravilno izgovaranje riječi i osjećaj za ritam. Zadatak brojalice je razviti pažnju i koncentraciju, pamćenje i motoriku djece, razvoj slušnih sposobnosti, te razvoj verbalne i neverbalne komunikacije.

6.3. Tradicionalne istarske igre

Neke od tradicionalnih istarskih igara kojima se također potiče zavičajni govor kod djece, a koje su se nekada igrale su:

- Pika – pakanje – za ovu igru potrebno je šest kamenčića. Njih pet se raspodijeli na ravnu površinu, dok se šesti kamenčić baca u zrak. Dok je šesti kamenčić u zraku, cilj igre je pokupiti jedan kamenčić koji se nalazi na tlu i onaj u zraku.
- Preskakivanje konopa – za ovu igru potreban je konop. Igrač preskače konop sve dok ga konop ne dotakne, ako ga dotakne, igrač izlazi te dolazi sljedeći igrač koji ponovo preskače pazeći da ne dotakne konop.
- Trija – za ovu igru potrebna su dva igrača i kamenčići. Tko je prvi složio tri (malu triju) ili šest (veliku triju) kamenčića na povezane linije bio je pobjednik (Ružić, 2015).
- Laštik – za ovu igru potrebno je dva do tri igrača te lastik. Lastik se prikvači za dvije stolice od kojih je udaljenost od jedne do druge približno 4 metara. Zatim igrač igra sve dok ne pogriješi, a potom krene sljedeći.
- Školica – za ovu igru potrebna je kreda. Na asfaltu se kredom nacrtaju kućice. Svakoj se kućici dodijeli jedan broj te igrači jedan po jedan bacaju kamenčić te skaču jednom nogom do broja gdje je kamenčić stao.
- Pljočke – za ovu igru potrebna su tri plosnata kamena te svaki igrač kamenima gađa određeni kamen (bulin). Pobjeđuje onaj igrač koji baci svoj kamen bliže određenom kamenu (bulinu).

7. TALIJANIZMI - DVOJEZIČNOST U ISTRI

Posuđenica iz talijanskog jezika naziva se talijanizmom. Najviše je prisutan u čakavštini i tako utječe na kulturu i hrvatski jezik tih krajeva. Danas je najviše prisutan u Istri uže i šire okolice, Rijeke i Dalmacije. Gotovo tri četvrtine hrvatskih Talijana živi u Istarskoj županiji, gdje čine 6,03% stanovništva i imaju pravo na uporabu jezika i zastave u mnogim općinama i gradovima, kao i na županijskoj razini.⁴

Dvojezičnost ili bilingvizam može se različito definirati. Dok za neke bilingvizam predstavlja podjednaku sposobnost komuniciranja na dva jezika, za druge on znači sposobnost (pojedinka, skupine) da komunicira na dva jezika, ali s mogućnošću izuzetnih vještina samo u jednom od ta dva jezika.⁵

U cilju razvijanja i očuvanja kulturnog i nacionalnog identiteta održava se zajednica Talijana. To su zajednice Talijana u: Opatiji, Labinu, Bujama, Cresu, Novigradu, Krasici, Vodnjanu, Fažani, Rijeci, Galižani, Livadama, Grožnjanu, Lovranu, Malom Lošnju, Momjanu, Baderni, Motovunu, Vrsaru, Poreču, Buzetu, Pazinu, Badljevini, Puli, Rovinju, Savudriji, Babici, Umagu, Labincima, Šišanu, Šterni, Zrnju, Splitu, Taru, Balama, Brtonigli, Novoj Vasi, Višnjanu, Vižinadi, Zadru i Kutini, Lipiku, Mošćeničkoj Dragi, Kasteliru, Opatlju, Krku.⁶

Budući da je u Istri i Primorju prisutna dvojezičnost, jedan je Riječki radio (RI kanal) osmislio reklamu za lokalno tržište kako bi zaintrigirao kupce. Na taj je način napravio reklamu za Istracommerc u kojoj je spojio dvojezičnost. „Prez škerca, najbolje je poli Istracommerca.“⁷ Riječ „škerca“ na talijanskom znači „scherzo“, što bi značilo šala. Zahvaljujući igri riječima, reklama je privukla veću pažnju.

Djeca imaju prirodni potencijal za brzo usvajanje jezika koje doprinosi kognitivnom razvoju djeteta, stvaranju pozitivnog odnosa prema budućem učenju, kao i nastajanju vrijednog sustava koji promiče poštovanje drugih kultura.⁸

⁴ Preuzeto sa: www.wikipedia.org – 02.02.2020.

⁵ Preuzeto sa: <http://www.edukacija.hr/tecaj/bilingvizam/1314/> - 07.03.2020.

⁶ Preuzeto sa: <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/talijani/381> – 07.03.2020.

⁷ Preuzeto sa: https://www.researchgate.net/publication/329560375_Talijanizmi_u_reklamnom_diskursu - 07.03.2020.

⁸ Preuzeto sa: <https://www.womeninadria.com/rano-ucenje-jezika/> - 15.01.2020.

Učenje drugog jezika kod djece u ranijoj dobi izgrađuje samopouzdanje. Što ranije počnemo učiti neki jezik, to bolje. Mozak je programiran za učenje jezika sve do šeste godine, a u tom se razdoblju u neuronskim putevima stvaraju dragocjene veze koje se kasnije više ne mogu formirati. Pružanjem prilike da dijete nauči najmanje jedan strani jezik u ranoj dobi, pomažemo povećavanju kapaciteta njegova mozga, uz omogućavanje poznavanja novog jezika.⁹

U djetetu se budi svijest o pripadnosti određenoj sredini. Majka i otac koji kod kuće pričaju talijanskim jezikom žele djetetu prikazati njihovu prošlost. Dvojezičnim odgojem omogućava se djetetu da njeguje zavičajnu baštinu, poštuje ono što su ga naučili otac ili majka te da nauči i vrednuje porijeklo obitelji.

⁹ Preuzeto sa: <https://miss7.24sata.hr/lifestyle/ucenje-stranog-jezika-u-ranoj-dobi-izgra-uje-samopouzdanje-12264> - 01.03.2020.

8. TRADICIJSKE (DOMAĆE) RIJEČI POVEZANE S TALIJANSKIM JEZIKOM

Djedovi i bake smatraju da bi bilo šteta zaboraviti riječi koje su koristili u svakodnevnoj komunikaciji budući da se te riječi prenose „s koljena na koljeno“. Te riječi i djeca iz dječjeg vrtića rado koriste u svakodnevnom govoru jer, kako kažu, „čuvaju svoj dijalekt“.

U vrtiću „Grdelin“ u Buzetu provedena je radionica s djecom pod nazivom „Buzetski rječnik povezan s talijanskim riječima“. Za ovu radionicu bile su nam potrebne plastificirane slike koje su djeca prepoznavala. Svaki pojam na slici djeca bi imenovala izrazima iz svog dijalekta. Zatim bi im se pokazalo kako te iste riječi na dijalektu slično zvuče kao i one na talijanskom jeziku.

<i><u>Buzećanski rječnik</u></i>			
<i><u>SLOVO</u></i>	<i><u>DIJALEKT</u></i>	<i><u>TALIJANSKI JEZIK</u></i>	<i><u>HRVATSKI JEZIK</u></i>
<i><u>B</u></i>	Bičikleta	Bicicletta	Bicikla
	Biškot	Biscotti	Keks
	Batun	Bottone	Gumb
	Beštija	Bestia	Zvijer
	Bićerin	Bicchiere	Mala čaša
	Borša	Borsa	Vrećica
	Boška	Bosco	Šuma
	Barčalet	Braccialetto	Narukvica
<i><u>C</u></i>	Cuker	Zucchero	Šećer
<i><u>F</u></i>	Fren	Freni	Kočnica
	Fešta	Festa	Fešta
	Feta	Fetta	Kriška
<i><u>G</u></i>	Goma	Gomma	Guma
	Gambjat	Cambiare	Promjena
<i><u>K</u></i>	Kartolina	Cartolina	Razglednica
	Kampanja	Campagna	Njiva
	Kumpanija	Compagnia di persone	Društvo ljudi
	Kadena	Catena	Lanac
	Karjola	Carriola	Tačke

	Kušin	Cuscino	Jastuk
	Kulor	Colore	Boja
	Kustanj	Castagno	Kesten
	Karamela	Caramella	Bombon
	Kontra	Contrario	Suprotno
	Kapot	Cappotto	Kaput
<u>L</u>	Ladro	Ladro	Lopov
-	Lampadina	Lampadina	Žarulja
	Luč	Luce	Svjetlo
	Lumbrena	Ombrello	Kišobran
<u>M</u>	Mandula	Mandorla	Badem
-	Maša	Massa	Misa
	Mudante	Mutande	Gaće
<u>P</u>	Portun	Porta	Vrata
-	Punat	Punto	Bod
	Pumedor	Pomodori	Rajčica
<u>Š</u>	Šjarpa	Sciarpa	Šal
-	Šikureca	Spille di sicurezza	Ziherica
	Šoldi	Soldi	Novac
	Špegaj	Specchio	Ogledalo
	Šufit	Soffitta	Tavan
	Štikadent	Stuzzicadenti	Čačkalica
	Šuguman	Asciugamano	Ručnik
	Škatula	Scatola	Kutija
	Škalin	Scale	Stepenice
	Štraca	Straccio	Krpa

9. ZAKLJUČAK

Tijekom svog odrastanja dijete usvaja temelj kulturne baštine, a zadaća roditelja, odgojitelja i drugih sudionika poticanje je znatiželje djeteta, kreativnosti, razvoja, a da pri tome ne nameću svoja mišljenja i stavove. U vrtićima se nastoji poticati i naglašavati vrijednost zavičajnosti pa se mnogi vrtići uključuju u razne projekte s ciljem očuvanja tradicijskih vrijednosti, a posebice jezika i dijalekta, kako bi se djeci približilo prirodnu i kulturnu baštinu kraja. Djeca imaju prirodni potencijal za brzo usvajanje jezika koje doprinosi kognitivnom razvoju djeteta, stvaranju pozitivnog odnosa prema budućem učenju, kao i nastajanju vrijednosnog sustava koji promiče poštovanje drugih kultura, a učenje drugog jezika u ranijoj dobi djeteta, izgrađuje samopouzdanje. Poticati dvojezičnost i zavičajni govor kod djece vrtićke dobi vrlo je važno jer se na taj način djeca zbližavaju sa svojim najmilijima, ponajviše sa svojim djedovima i bakama jer su oni ti koji najviše znaju o tradiciji, dijalektu i talijanskim riječima.

U istraživanju putem anketnog upitnika u kojem su sudjelovale odgojiteljice iz dječjih vrtića „Grdelin“ Buzet i „Olga Ban“ Pazin analizirani su stavovi odgojitelja o: interesu i zanimanju djece za očuvanjem dijalekta i zavičajnog identiteta, zanimanju za teme njihovog kraja, važnosti dvojezičnosti u našem zavičaju, zastupljenosti talijanskog, odnosno istrovenetskog dijalekta u komunikaciji, važnosti i interesu očuvanja talijanskog jezika u prošlosti i danas. Rezultati istraživanja pokazali su da odgojitelji rijetko („srednje“) koriste dijalekt s djecom u vrtiću, da se kod djece u vrtiću javlja interes i zanimanje za očuvanjem dijalekta i zavičajnog identiteta, da su djeca više zainteresirana kada se radi o temama njihovog kraja, da u svakodnevnoj komunikaciji koriste istrovenetski dijalekt te da smatraju korisnom ideju da se uvede tema „dvojezičnost u našem kraju“ na način da se na tu temu izradi plakat sa sličicama te da se kod djece koja pričaju kod kuće na istarskom dijalektu osvijesti da koriste riječi koje su talijanskog porijekla. Anketom je ustanovljeno kako se odgojiteljice zaista trude i žele približiti djeci sve vrijednosti iz kraja iz kojeg dolaze kako se ne bi izgubilo bogatstvo koje posjedujemo. Zaključujemo kako je važno njegovati i čuvati kulturu, jezik, svoj kraj te sve te vrijednosti prenositi na mlađe naraštaje kako se to naše bogatstvo ne bi izgubilo. Treba biti sretan s onime što imamo, ali treba i težiti prema boljem.

10. LITERATURA

Autorske knjige:

- Baždarić, T.: *Obitelj pred izazovima dvojezičnosti*, Gimnazija Vladimira Nazora, Zadar, 2015.
- Benjak, M., Ljubešić, M.: *Od Peruška do otvorenog sustava*, Školska knjiga, 2013.
- Brajčić M.: *Dijete i kulturna baština – učenje u muzeju*, Filozofski fakultet u Splitu, 2013.
- Gortan-Carlin I.P., Pace A., Denac O.: *Glazba i Tradicija, Izabrani izričaji u regiji Alpe –Adria*, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2014.
- Ljubetić, M.: *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*, Zagreb: Element, 2014.
- Polić, M.: *Odgoj i svije(s)t*, Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, 1993.
- Ružić, M.: *Gremo u ćap*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Dječji vrtić Medulin, Pula, 2015.
- Šagud, M.: *Odgajatelj kao reflektivni praktičar*, Petrinja: Visoka učiteljska škola, 2006.
- Šimleša, V.P.: *Načelo zavičajnosti kao aspekt povezanosti škole sa životom*, Zavičajna književnost u nastavi, Čakavski sabor, Žminj, 1975.
- Šimunović P., *Mozaik istarskih govora*, Istra, 1985.
- Tatković, N.: *Kompetencijski pristup stručnom usavršavanju odgojitelja*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2006.

Internetske stranice:

- <https://www.womeninadria.com/rano-ucenje-jezika/> - 15.01.2020.
- https://hr.wikipedia.org/wiki/Talijani_u_Hrvatskoj – 02.02.2020.
- <https://www.pican.hr/kultura-i-turizam/centar-za-nematerijalnu-kulturu-istre/> - 23.02.2020.
- <https://miss7.24sata.hr/lifestyle/ucenje-stranog-jezika-u-ranoj-dobi-izgra-uje-samopouzdanje-12264> - 01.03.2020.
- <http://www.edukacija.hr/tecaj/bilingvizam/1314/> - 07.03.2020.

- https://www.researchgate.net/publication/329560375_Talijanizmi_u_reklamnom_diskursu - 07.03.2020.
- <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/talijani/381> – 07.03.2020.
- <https://www.glasistre.hr/istra/suradnja-djecjih-vrtica-iz-zminja-i-buzeta-na-trojezicnoj-slikovnici-skafuoni-hlace-gobice-gabe-hunja-ktina-624024> - 12.04.2020.
- <https://www.grdelin-buzet.hr/slikovnica-bazgonija-i-bezacija/#1> – 12.04.2020.
- <http://inet1.ffst.hr/images/50013806/Marija.Brajcic.DIJETE.I.KULTURNA.BASTINA.UCENJE.U.MUZEJU.pdf> -20.04.2020.

11. POPIS FOTOGRAFIJA I GRAFIKONA

Slika 1. Trojezična slikovnica.....	5
Slika 2. Mozaik istarskog govora.....	22
Grafikon 1. Korištenje dijalekta u vrtiću.....	8
Grafikon 2. Dijalekt.....	8
Grafikon 3. Očuvanje dijalekta i zavičajnog identiteta.....	9
Grafikon 4. Zainteresiranost.....	10
Grafikon 5. Važnost dvojezičnosti.....	11
Grafikon 6. Standardni talijanski jezik/ istrovenetski dijalekt.....	13
Grafikon 7. Očuvanje jezika / dijalekta.....	13
Grafikon 8. Njegovanje talijanskog jezika i istrovenetskog dijalekta.....	14
Grafikon 9. Didaktički materijali.....	15
Grafikon 10. Dvojezične slikovnice.....	15
Grafikon 11. „Dvojezičnost u našem kraju“.....	16
Grafikon 12. Korištenje dijalekta u vrtiću.....	18
Grafikon 13. Poticanje učenja talijanskog jezika.....	19
Grafikon 14. Riječi talijanskog porijekla.....	19

12. PRILOZI

• Upitnik.....	34
• Priprava	37

Upitnik:

**ANKETA – ZASTUPLJENOST DIJALEKTA I DVOJEZIČNOSTI U ISTRI
KOD DJECE VRTIČKE DOBI**

Poštovani/e odgojitelji/ce,

u nastavku se nalazi anonimna anketa putem koje se želi utvrditi koliko je u Istri, kod djece vrtićke dobi, zastupljen zavičajni identitet. Prikupljeni podaci koristit će se za potrebe izrade završnog rada pod temom „Utjecaj, razvoj i poticanje zavičajnog identiteta kod djece u vrtiću i obitelji“ te Vas molimo da što iskrenije odgovorite na postavljena pitanja. Hvala Vam na sudjelovanju!

I. Spol ispitanika?

☐ M ☐ Ž

II. Dob ispitanika?

☐ Manje od 21

☐ 21 – 30

☐ 31- 40

☐ 41- 50

☐ Više od 50

III. Koliko koristite dijalekt s djecom u vrtiću?

☐ Srednje

☐ Malo

☐ Ne koristimo

Ako da, koji dijalekt koristite (navesti) _____.

IV. Javlja li se kod djece interes i zanimanje za očuvanjem dijalekta i zavičajnog identiteta?

☐ Da ☐ Ne

V. Mislite li da su djeca više zainteresirana kada se radi o temama njihovog kraja?

☐ Da ☐ Ne

Zašto (obrazloži odgovor) _____

VI. Smatrate li dvojezičnost važnom u podneblju u kojem živimo?

☐ Da ☐ Ne

Zašto? _____

VII. Koristite li u svakodnevnoj komunikaciji standardni talijanski jezik / istrovenetski dijalekt?

☐ Da, standardni ☐ Da, dijalekt ☐ Ne

VIII. Biste li voljeli da se taj jezik / dijalekt očuvaju?

☐ Da ☐ Ne

IX. Ukoliko ste pohađali vrtić, sjećate li se, jesu li se talijanski jezik i istrovenetski dijalekt njegovali u većoj mjeri od danas?

☐ Da ☐ Ne ☐ Nisam pohađao/la

X. Imate li u skupini ili vrtiću didaktičke materije za poticanje dvojezičnosti (slikovnice, CD, DVD, igre na talijanskom jeziku)?

☐ Da ☐ Ne

XI. Smatrate li da bi djeci trebali ponuditi dvojezične slikovnice, zbog podneblja u kojem živimo?

☐ Da ☐ Ne

XII. Smatrate li ideju da se uvede tema „dvojezičnost u našem kraju“ korisnom. Na tu temu da se izradi plakat sa sličicama te na taj način osvijestilo djecu koja kod kuće pričaju samo književni da postoje djeca u njihovoj skupini koja kod kuće pričaju talijanski jezik.

☐ Da ☐ Ne

Zašto (obrazloži) _____

XIII. Ako smatrate korisnom temu „dvojezičnost u našem kraju“ na koji je bi način približili djeci?

XIV. Koriste li djeca u međusobnoj komunikaciji dijalekt za vrijeme boravka u vrtiću?

- ☐ Da, istrovenetski dijalekt
☐ Da, čakavski dijalekt
☐ Da, kajkavski dijalekt
☐ Neki drugi dijalekt. Koji (navesti) _____
☐ Ne

XV. Smatrate li da biste temom „dvojezičnost u našem kraju“, djecu koja kod kuće ne pričaju talijanski jezik, potaknuli na učenje tog jezika?

- ☐ Da ☐ Ne

XVI. Uviđate li kod djece koja pričaju kod kuće na istarskom dijalektu da koriste riječi koje su talijanskog porijekla? (npr: *škatura*).

- ☐ Da, često ☐ Da, ali rijetko ☐ Ne

Ako da, navedite riječi talijanskog porijekla koje koriste.

Priprava 1: *Frančić Bugančić*

Ustanova: Dječji vrtić „Grdelin“

Skupina: „Cvjetići“

Nastavna tema: pjevanje

Nastavna jedinica: pjevanje brojalice *Frančić Bugančić*

Tip sata: obrada i usvajanje novog sadržaja

Obrazovna postignuća: Djeca će biti u stanju izvesti brojalicu *Frančić Bugančić* uz pomoć udaraljki.

Ključni pojmovi: palica, jabuka, kola

Nastavna sredstva i pomagala: udaraljke

Metode rada: metoda demonstracije, metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja, metoda učenja pjesme po sluhu

Sociološki oblici rada: frontalni oblik rada, grupni oblik rada

Zadaci:

- *Obrazovni* :
 - upoznavanje s tekstom brojalice *Frančić Bugančić*
 - razvijanje osjećaja za ritam
 - poticati na pravilno držanje tijela prilikom izvođenja brojalice
- *Funkcionalni* :
 - Stvaranje osnove za razvoj glazbenih sposobnosti djece: sluha, pamćenja
 - Njegovati zajedničko i individualno pjevanje
 - Razvijanje koncentracije i pamćenja
- *Odgojni* :
 - Razvijati interes za glazbu i ritam

- Razvijati naviku aktivnog pjevanja i slušanja

Izvori i literatura:

- Gospodnetić, H. (2015): *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1*, Mali profesor d.o.o, Zagreb

Organizacija nastavnog sata i potrebno vrijeme	Sadržaj rada ili aktivnosti odgojitelja	Aktivnosti djece	Metodičko oblikovanje
Uvodni dio (motivacija)	Sat ću započeti tako što ću pozdraviti djecu, predstaviti im se, te zajedno sa njima sjesti u krug. Upitat ću ih vole li slušati istarske pjesme, brojalice? Znaju li koju istarsku brojalicu? Pričaju li im bake i djedovi o istraskim brojalicama i zgodama?	Aktivno sudjelovanje u razgovoru.	Metoda razgovora. Frontalni oblik rada.
Glavni dio (pjevanje)	Nakon motivacijskog dijela započet ću s upoznavanje teksta brojalice <i>Frančić Bugančić</i> . Djeci ću objasniti nepoznate riječi pjesme, ukoliko ih ima. Zatim, ponovit ćemo frazu po frazu, kako bi što lakše i jednostavnije naučili. Nakon što sam procijenila da su djeca naučila određenu frazu, krećem sa sljedećom. Kada su naučili i iduću frazu, zajedno ponovimo i prvu i drugu i tako ponavljamo dok ne nauče cijelu brojalicu. Nakon što su naučili cijelu brojalicu, ponoviti će je na način da upitne dijelove otpjevaju dječaci, a izjavne otpjevaju djevojčice. Zatim, će promijeniti uloge, djevojčice će pjevati upitne dijelove, a dječaci izjavne.	Aktivno sudjelovanje u obradi nove brojalice.	Metoda usmenog izlaganja. Metoda učenja pjesme po sluhu. Grupni oblik rada.

	Brojalicu ćemo izvoditi uz pratnju drvenih štapića na kojima ćemo davati djeci ritam.		
Završni dio (ponavljanje brojalice uz pokrete)	U završnom dijelu ponovit ćemo brojalicu. Također, brojalicu ćemo izvesti uz pokrete, koje ćemo pokazati djeci.	Ponavljanje brojalice. Aktivno sudjelovanje djece.	Grupni oblik rada Metoda demonstracije.

Tekst brojalice:

“Kaj ćeš iz palice - jabuke klatit,
 Kaj ćeš iz jabuka - prašćićen dajat,
 Kaj ćeš iz prašćićen - mast tupit,
 Kaj ćeš iz masti - kola mazat,
 Kaj ćeš iz kola - kamenje vozit,
 Kaj ćeš iz kamenja - crekvu zidat,
 Kaj ćeš iz crekve - boga molit,
 Kaj ćeš iz boga - kruha prusit.“

13. SAŽETAK

U odgoju djece važnu ulogu osim roditelja imaju odgojitelji u dječjem vrtiću te je odgoj temelj za djetetov daljnji razvoj. Definira se kao proces u kojem se razvija, izgrađuje i oblikuje čovjek te njegovi stavovi i pogled na život. Ova vrsta procesa zahtjeva emocionalni, intelektualni i društveni odgoj.

Prikazat će se koncepcija pojma odgoj i odgojitelj, općenito zavičajni identitet u Istri, kao i karakteristike poticanja dvojezičnosti kod djece koja su ključna za razvoj djeteta i opstanak dijalekta i zavičajnog identiteta koji se prenosi „s generacije na generaciju“.

Rad je većim dijelom usmjeren na anketu čiji je cilj bio istražiti korištenje vrijednosti i elemenata zavičajnosti u svakodnevnim aktivnostima u dječjem vrtiću koji su važni za razvoj zavičajnog identiteta. Istraživanje je pokazalo da se većina odgojiteljica trudi i zalaže za očuvanje dvojezičnosti i dijalekta te da je potrebno nabaviti što više didaktičkih materijala koji sadrže dijalekt njihovog kraja. Rad s djecom usmjeren je na usavršavanje dječjih vještina, ali i na poticanje njihovih želja i potreba.

KLJUČNE RIJEČI: odgoj, odgojitelj, dvojezičnost, zavičajni identitet, dijalekt

15. SUMMARY

In addition to parents, educators in kindergarten play an important role in the upbringing of children, and upbringing is the basis for the child's further development. It is defined as the process in which person develops, builds and shapes its attitudes and outlook on life. The type of process requires emotional, intellectual, and social upbringing. The concept of the term upbringing and educator, general native identity in Istria, as well as the characteristics of encouraging bilingualism in children that are crucial for child development and survival of the dialect and native identity that is transmitted „from generation to generation“ will be presented. The paper is largely focused on the survey, which aimed to explore the use of values and elements of homeland in everyday activities in kindergarten that are important for the development of homeland identity. The overall research showed that most educators are committed to the preservation of bilingualism and dialect, and that it is necessary to obtain as much didactic material of their region. Working with children is focused at improving children's skills, but also at encouraging their wishes and needs.

KEY WORDS: upbringing, educator, bilingualism, native identity, dialect

16. SOMMARIO

Oltre ai genitori, gli educatori dell'asilo svolgono un ruolo importante nell'educazione dei bambini e l'educazione è la base per l'ulteriore sviluppo del bambino. È definito come il processo in cui l'uomo sviluppa, costruisce e modella, i suoi atteggiamenti e la sua visione della vita. Questo tipo di processo richiede educazione emotiva, intellettuale e sociale.

Verranno presentati il concetto del termine educazione ed educatore, identità nativa generale in Istria, nonché le caratteristiche di incoraggiamento del bilinguismo nei bambini che sono cruciali per lo sviluppo del bambino e la sopravvivenza del dialetto e dell'identità nativa che viene trasmessa "di generazione in generazione".

Il documento si concentra in gran parte sul sondaggio, che mirava a esplorare l'uso di valori ed elementi della patria nelle attività quotidiane nella scuola materna che sono importanti per lo sviluppo dell'identità della patria. La ricerca complessiva ha dimostrato che la maggior parte degli educatori si impegna a preservare il bilinguismo e il dialetto e che è necessario ottenere il maggior materiale didattico della propria regione. Lavorare con i bambini ha lo scopo di migliorare le capacità dei bambini, ma anche di incoraggiare i loro desideri e bisogni.

PAROLE CHIAVE: educazione, educatore, bilinguismo, identità nativa, dialetto